

סופר אירוני מישראל

עמוס עוז ואתגר קרת שייכים לקנון של הספרות הישראלית. סיפוריו של ליאור דיין משנים את התפישה שלנו לגבי יהודים צעירים והפרוזה העכשווית שלהם.

אם הייתם הולכים לאיזה קמפוס אוניברסיטאי בפולין ומבקשים מסטודנטים לתאר צעירים ישראלים בשני משפטים בלבד, רובם בוודאי היו מציינים את חובת השירות הצבאי והספורים לארצנו כדי לבקר באתרי הזיכרון לשואה. ואילו הייתם שואלים מי הם חושבים שכתב ש"הישראלים הם האומה המטופשת ביותר על פני האדמה", הם לעולם לא היו מנחשים שכותב דיעה זו הוא גבר בן 30 מתל אביב. ובכל זאת, בספרו הראשון של ליאור דיין, אוסף סיפורים קצרים, הוא כותב על ישראל המודרנית באופן מבריק ודי נונשאלנטי. כל העניין מקבל משמעות מעניינת עוד יותר בזכות העובדה שליאור... הוא נכדו של משה דיין, שר הביטחון הישראלי, שר החוץ וגנרל במלחמת ששת הימים, וגיבור ישראלי.

מאמרו של ליאור התפרסמו ומתפרסמים בעיתונים "מעריב", "העיר" ובאתר "וואלה". הוא גם סלב טלוויזיוני. הוא גם ביקר פעם ברמאללה, מחופש לתייר פולני, כדי לבדוק מה קורה. קצת כמו סשה ברון כהן. וכמו ביקורו הלא צפוי ברמאללה כך גם סיפוריו. הפרוזה הזו אינה דנה בהיסטוריה הכואבת ולא בנושאים פוליטיים גדולים. הוא כותב על היומיום, עניינים כביכול טריוויאליים, כמו גם על עניינים אישיים ואפילו אינטימיים. הוא אינו בורח מהמציאות הישראלית, כולל הסצנה הפוליטית, אבל ממרחק: באופן סאטירי, לגלגני (לדוגמה הסיפורים "פרויקט קפריסין" ו"מצלמות שן הן עסק מחורבן"), ואפילו באמצעות הומור שחור ("משימתו האחרונה של החייל ר"). הכתיבה היא בקונבציה של הומור, כמעט נונסנס, והשפה – פשוטה עם כמות גדולה של אירוניה.

הספר כולל תשעה סיפורים (הכותרת של האחרון משמשת גם ככותרת של הספר). כל הדמויות המרכזיות הן של ישראלים צעירים, שיש להם מאפיין משותף... הם בקושי יודעים מה לעשות בחיים. לאחר שסיימו את הצבא, הם מקבלים ג'וב שסודר על ידי הוריהם ("מאיר רוזנטל"), או עוסקים באיזה עיסוק חסר חשיבות (מיקי גור מ"שירים של אהבה" עובד בבית דפוס, והוא "משורר בזמנו החופשי"). הבגרות רחוקה מהם, הם מעדיפים להישאר אצל הוריהם – כמו מאיר רוזנטל שגר בקונטיינר שעומד בחצר בית המשפחה, או אחותו בת ה-29 שעדיין כותבת יומן בחדר ילדותה! הנסיונות למרוד ברשויות, או אפילו במנהגי היומיום, מביאים את גיבורי הסיפור לסוף טראגי ("מאיר רוזנטל"). או לפחות...אל המחלקה הפסיכיאטרית. הגיבור של "אנשים מעדיפים לטבוע בים" "מבקר" שוב בבית החולים הפסיכיאטרי (הוא מארגן בין החולים "סיורים תירותיים" ומוביל אותם בין המחלקות). כאשר אינו מאושפז, הוא עובד כמציל בבריכה – "כי זו עבודה קלה. מציל לא צריך לעבוד באמת. (...). אתה לא צריך לדבר עם אנשים." וכך גם גיבוריו של דיין רק לעיתים רחוקות מדברים זה עם זה, וכשהם עושים זאת, הם לעיתים קרובות אינם אומרים את מה שהם באמת חושבים. אופייני במיוחד לפרנויידי כמו ליאור בסיפור "מצלמות שן הם עסק מחורבן". נראה שהצער, העובד במערכת של עיתון, מנהל חיים נורמלים. אבל בדירתו, יש בסלון... מנהרה סודית (!), שם הוא מסתתר לעיתים קרובות. ביקור רגיל אצל רופא השיניים מעורר התקפת פראנויה. ליאור מאמין שרופא השיניים שלו שתל מצלמה קטנטנה בשן שלו שתעקוב אחר כל מעשיו

ודבריו. על מנת להימנע ממעקב צמוד, ליאור מחליט לשקר ומתנהג באופן לא קונבנציונלי: "לא ידעתי בדיוק ממה אני מנסה לברוח, אבל ידעתי שאני חייב להימלט." אולם, התרגשותו מסתיימת תוך שעותיים בלבד. לאחר הביקור השני אצל רופא השיניים "הוצאת המצלמה" האיש חוזר רגוע לביתו.

תוצאות רציניות יותר מתקבלות ממעשיו של הגיבור ב"פרויקט קפריסין" (שלדעתי הוא אחד הסיפורים הטובים ביותר בקובץ). כדי לא להרוס את המתח, אני רק יכולה לומר שפרסום מסוים באינטרנט מביא למשבר בינלאומי, נשיא קפריסין נאלץ להתפטר, אדם חף מפשע מתאבד, ומי שגרם לכל האירוע...מבקש עצה מחברו, מה עליו לעשות במצב שנוצר. זהו הסיפור שמכיל את ההצהרה מנתצת המוסכמות על ישראלים שנזכרת לעיל.

ומה התוצאה של הליכה בתלם, לפי הנוהל המקובל? אני ממליצה על "משימתו האחרונה של החייל ר'" – מעשייה אירונית טראגית-קומית אודות יחידה "הבלון", שהינה יחידה קטנה שאחראית "לתפעול" הבלון' בכור הגרעיני בדרום הארץ. המשימה כל כך סודית שאפילו שלושת הקצינים במקום, שידעו קצת, מעולם אינם מסבירים לחיילהם איזה תפקיד מבצע הצפלין הצבאי. כל עוד הכול נמשך לפי המתכונן, בדיוק, כל עוד שהשירות ביחידה נראה משעמם, וכל המעורבים האמינו שהכול בטוח. אך טעות אחת בלבד היתה דרושה כדי לחולל טרגדיה – משום שהחייל ר' פעל לפי הכללים.

סיפוריו של דיין פותחים סדרה חדשה של "פרוזה ישראלית עכשווית" של בית ההוצאה פילו. לאחר שקראתי את הספר "אנשים מעדיפים לטבוע בים", אני ממתינה בצפיה גדולה להופעתם של הספרים הבאים בסדרה.

Agnieszka Niemojewska

Uwazam Rze, 1 March, 2014